

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. I. Demonstratur scientiam mediam, fuisse ab Augustino reprobata;
non solùm quantum ad abusum, sed etiam quantum ad substantiam,

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

ARTICVLVS IV.

An scientia media doctrinae S. Augustini & D. Thomae repugnet?

Licet autoritas D. Augustini & S. Thomae, in omnibus sit venerabilis in Ecclesia, in his tamen quae spectant ad materiam de gratia, & praedestinatione, aliisque ad haec pertinentibus (qualis est praesens difficultas) tanti ponderis est, & momenti: ut Hormisdas Papa in Epistola ad Possessorem Episcopum, & Joannes secundus in Epistola ad Avienum Senatorem, remittant Catholicos ad libros Augustini, ut ibi videre possint, quid in hac materia, Romana asseveret Ecclesia. Et in celebri illa disputatione, coram Clemente VIII. & Paulo V. circa hanc quaestionem habita, ad doctrinam S. Augustini & D. Thomae, tanquam ad lydium lapidem, utriusque opinionis examen relatum est. Propterea utriusque Sancti Doctoris mentem & doctrinam, supra omnem aliam humanam rationem, diligenter hic oportet inquirere.

§. I.

Demonstratur scientiam mediam, fuisse ab Augustino reprobata; non solum quantum ad abusum, sed etiam quantum ad substantiam.

19. **V**T mens & doctrina Augustini, circa praesentem quaestionem facilius possit innotescere, tria breviter hic praemittenda sunt. In primis sciendum est, quod D. Augustinus, lectis Epistolis Hilarij & Prosperi, quibus errores Semipelagianorum referebantur, & exprimebatur praescientia illa futurorum conditionatorum, independens a decreto, eoque anterior, quam illi docebant; & qua utebantur, tum ad defendendum errorem illum, quod asserere gratiam semper dari a Deo, intuitu boni operis, absolute, vel sub conditione praevisi: tum etiam ad conciliandam cum praedestinatione & decretis divinis, humanam libertatem, quam asserere tolli, si divina constitutio, seu decretum, humanas praeveneret voluntates: ut constat ex articulo praecedenti. Acceptis, inquam, illis Epistolis, duos scripsit libros: unum de praedestinatione Sanctorum, & alterum de bono perseverantiae, quos ad Prosperum & Hilarium direxit; & in quibus suam mentem & doctrinam, circa ea quae ab ipsis fuerant sibi proposita, clare expressit. Quare ex his libris, tanquam ex purissimis fontibus, vera & germana Augustini, ac proinde totius Ecclesiae doctrina, circa propositam quaestionem, haurienda est. Ut declarant verba Hormisdæ Papae ad Possessorem Episcopum, in fine Epistolae, ubi inquit, *Quod ea quae sentit Romana Ecclesia de gratia & libero arbitrio, ex libris S. Augustini, maxime ad Hilarium & Prosperum, cognosci possunt.*

20. Sciendum est praeterea, quod Hilarius in praedicta Epistola ad Augustinum, illum monet, eique significat, quod Semipelagiani probare condebant, praescientiam illam futurorum conditionatorum, a divino decreto independentem, eoque anteriorem; non solum auctoritate Patrum Graecorum, qui Augustinum praecesserant, sed etiam testimonio ipsiusmet Augustini, qui dixerat in libro de sex quaestionibus Paganorum (hic est Epistola 46. tomo 2.) quod *Tunc voluit Christus hominibus apparere, & apud eos prae-*

A care suam doctrinam, quando, & ubi sciebat, qui in eum fuerant credituri; & quod prioribus saeculis, iam plenum infidelibus orbem noverat, ut eis apparere, vel predicare merito nollet, quos nec verbis, nec miraculis suis credituros esse praescebat. Verba Hilarij Augustinum alloquentis sunt haec: *Et hoc non solum aliorum Catholicorum testimonio, sed etiam Sanctitatis tuae testimonio, disputatione antiquiori se probare testantur, ut est illud quod dixit Sanctitas tua, in quaestione contra Porphyrium, de tempore Christianae religionis; tunc voluisse hominibus apparere Christum, & apud eos predicari suam doctrinam, quando sciebat, & ubi sciebat, qui in eum fuerant credituri.*

B Sciendum est tertio, nomen praedestinationis usurpari a SS. Patribus, non solum in ea stricta significatione, qua communiter accipitur a Theologis, pro transmissione scilicet creaturae intellectualis ad aeternam beatitudinem: sed etiam in sensu magis amplo, & in significatione latiori, pro ordinatione scilicet aeterna, cujuscumque rei a Deo efficiendae in tempore: seu pro quocumque decreto praedeterminante, ac praedefiniendo futuritionem rerum; in quo sensu aliquid esse a Deo praedeterminatum, idem significat ac esse ab illo praedeterminatum. Sic nomen praedestinationis accipere Dionysius de divinis nominibus, cap. 5. Damascenus oratione 1. de imaginibus. Isidorus libro 5. sent. cap. 18. & Augustinus Tractatu 105. in Joan. ubi ait: *Deus omnia futura praedestinavit, & Tractatu 68. Deus fecit futura, ea praedestinando, & eorum causas preparando.* Ubi manifeste accipit praedestinationis nomen, pro decreto quo Deus praedefinit res, etiam ordinis naturalis. In eodem sensu illud usurpavit Author libri de praedestinatione Dei, qui habetur inter opera Augustini, post librum de bono perseverantiae, & a Lovaniensibus in appendicem reiectus est. Dixit enim: *Deus praedestinavit, ut calum semper volveretur, terra immobilis, circumvolventi caelo, loco centri haberetur; sol & luna nocti dieique praesentem &c.* His praemissis.

D Dico primo: Scientiam mediam doctrinae D. Augustini apertissime repugnare, & ab illo pluribus in locis fuisse reprobata: non solum quantum ad abusum, sed etiam quantum ad substantiam.

E Probatum primo conclusio ex cap. 10. libri de praedest. Sanctorum, ubi ait: *Praedestinatione quippe Deus ea praescivit, quae fuerat ipse factururus.* Et infra: *Quando promisit Abrahae fidem Gentium, non de nostrae voluntatis potestate, sed de sua praedestinatione promisit: promisit enim quod ipse factururus erat, non quod homines &c.* Ex quibus verbis duplex sumo argumentum, ad probandum D. Augustinum reprobasse scientiam mediam. Primum est: *Quae Deus est factururus, ex sua praedestinatione praecognoscit: At Deus omnes actiones nostras, quantumcumque liberas, factururus est: Ergo illas in sua praedestinatione praecognoscit, id est in decreto efficacis; ac proinde non datur in Deo praescientia futurorum, independens a decreto, eoque anterior.*

Secundum sic potest proponi: Quod Deus promittit, non de nostra est potestate, sed de sua praedestinatione, inquit Augustinus: At Deus multoties promittit nostras actiones liberas, sicut quando promisit Abrahae fidem, & conversionem Gentium: Ergo illas de sua praedestinatione promittit, eademque in illa cognoscit, & sic idem sequitur quod prius.

23. Probatur secundò conclusio ex alio Augustini testimonio, desumpto ex cap. 9. ejusdem libri de prædeterminatione sanctorum, ubi incipiens respondere Semipelagianis, qui ex ejus testimonio, sumpto ex libro de sex questionibus Paganorum, probare volebant præscientiam illam futurorum conditionatorum à decreto independentem: respondet quòd quando dixit in prædicto libro, *Tunc voluisse hominibus apparere Christum, quando sciebat qui in eum fuerant credituri*: hoc intellexit sine præjudicio latentis consilij Dei; id est non excludendo divinum decretum, licet illud ibidem non expresserit. Verba Augustini sunt: *Illud autem quod in Opusculo meo quodam contra Porphyrium de tempore Christiane religionis me dixisse recollitis, ita dixi, ut hanc diligentiorum. & operosorem disputationem de gratia præterirem &c.* Et postquam de verbo ad verbum recitavit id quod in illo opusculo asseruerat, addit: *Cernitis ne, me sine præjudicio latentis consilij Dei, aliarumque causarum, hoc de præscientia Christi voluisse dicere, quòd convincenda Paganorum infidelitati, qui hanc objecerant questionem, sufficere videretur? Quid enim est verius, quam præscisse Christum, qui, & quando, & quibus locis in eum fuerant credituri: sed utrum prædicatò sibi Christo, à seipsis habituri essent fidem, an Deo donante sumpturi? Id est utrum tantummodo eos præscierit, an etiam prædestinaverit Deus credituros? querere ac disserere tunc necessarium non putavi.* Proinde quòd dixi, tunc voluisse apparere Christum, & apud eos prædicare doctrinam suam, quando sciebat, & ubi sciebat, qui in eum fuerant credituri, postet etiam dici: tunc voluisse hominibus apparere Christum, & apud eos prædicari doctrinam suam, quando sciebat, & ubi sciebat, qui electi fuerant in ipso ante mundi constitutionem. Hæc Augustinus: Ex quibus verbis duplex etiam argumentum desumo.

24. Primum est: Idem est apud Augustinum Deum præscisse fidem hominum, ac homines illam habituros esse à se; & idem est habere Deo donante fidem, ac Deum eorum fidem prædestinasse. Patet hoc manifestè, nam Augustinus unum per aliud exposuit, & ut terminos æquivalentes accepit, ut patet ex illis verbis: *Sed utrum prædicatò sibi Christo, à seipsis habituri essent fidem, an Deo donante sumpturi: id est utrum tantummodo eos præscierit, an etiam prædestinaverit Deus credituros?* Ubi explicat, & pro æquivalente accipit, Deum tantum præscisse hominum fidem, sub conditione prædicationis Christi, & eos illam à se habituros; & pro eodem accipit, homines Deo donante fidem esse sumpturos, ac Deum illorum fidem prædestinasse. At homines, nec in statu absoluto, nec in conditionato, fidem à seipsis sunt habituri, sed in utroque statu, Deo donante, fidem sumpturi: Ergo in utroque statu, non solum præcitur, sed etiam prædefinitur hominum fides; & consequenter in utroque statu, medià prædeterminatione, id est decreto efficaci, cognoscitur. Et sic evanescit scientia media, quæ est cognitio futurorum conditionatorum, independentis à decreto, & prædefinitione divinæ voluntatis.

25. Secundum argumentum est: Futurum de quo hic loquitur Augustinus, est conditionatum; & de eodem affirmat, illud esse prædefinitum, & ideo præcitur à Deo: Ergo ex ejus mente, futura conditionata à Deo sunt prædefinita, & ideo præcitur. Consequentia patet, Antecedens

Tom. I.

A probatur dupliciter. Primò quia de eodem futuro respondet Augustinus, de quo interrogat Hilarius: At Hilarius interrogat de futuro conditionato, scilicet de eo quod in sexta questione contra Porphyrium Augustinus docuerat, scilicet *Christum tunc voluisse hominibus apparere, quando sciebat, & ubi sciebat esse, qui in eum essent credituri*: Ex quibus verbis Massilienses suam doctrinam confirmabant, & malè inferebant, ex fide prævisa in statu conditionato, Deum ad præmiandum moveri, & ex demeritis sub conditione prævisis, ad puniendum. Ergo responsio Augustini de eodem futuro debet intelligi. Secundò probatur idem Antecedens. Augustinus hic loquitur de eodem futuro, de quo in questione sexta Paganorum fuerat locutus; quod negari non potest, cum locum ipsum illius libri ibi explicet, & evolvat: At ibi sermo erat de fide hominum sub conditione prædicationis Christi; cum unum ex præcipuis testimoniis, unde ex Augustino colligunt Adversarij, certam conditionatorum notitiam in Deo, ex prædicto loco desumant. Ergo fateri debent, loqui hic de eodem futuro, scilicet de fide Gentium, sub conditione prædicationis Christi.

26. Probatur tertio conclusio ex alio libro quem Augustinus etiam edidit, post acceptas Epistolæ Prosperi & Hilarij, & quem de bono perseverantia inscripsit. Nam cap. 9. illius libri, exponens hunc locum Matth. 11. *Si in Tyro & Sidone factæ fuissent virtutes &c.* quò communiter utuntur Adversarij, ad probandam scientiam mediam; dicit in eo prædeterminationis mysterium maximè à Domino commendari, & addit: *Si queratur à nobis, cur apud eos tanta miracula facta sint, qui ea non fuerant credituri, & apud eos facta non sint, qui crederent si viderent, quid respondebimus? Nunquid dicturi sumus quod in libro alio dixi, ubi sex quibusdam questionibus Paganorum, sine præjudicio tamen latentis consilij Dei, & aliarum causarum, quas prudentes possunt investigare, respondi.* Et referens quomodo in illo libro respondeat illi questione, cur Christus post tam longa tempora venerit: quia scilicet præsciebat, quod nec verbis, nec miraculis suis credituri essent homines, si ante veniret, subdit: *Hoc cerè de Tyro & Sidone non possumus dicere, & in eis cognoscimus, ad eas causas prædeterminationis, hæc divina judicicia pertinere, sine quarum causarum latentium præjudicio, tunc ista respondere me dixi.* Quibus verbis confirmat responsonem & doctrinam quam tradiderat cap. 9. libri de prædeterminatione Sanctorum, & iterum declarat, quòd quando dixerat in libro de sex questionibus Paganorum, *quòd tunc Christus voluit hominibus apparere, & apud eos prædicari suam doctrinam, quando, & ubi sciebat, qui in eum fuerant credituri*, hoc intellexit sine præjudicio latentis consilij Dei, & sine exclusione divini decreti. Quare D. Thomas 3. parte quæst. 1. art. 5. ad 2. proponens eandem difficultatem, cur scilicet Christus prioribus sæculis non venerit? & referens responsonem Augustini in libro de sex questionibus Paganorum, *quòd tunc voluit Christus apparere, quando sciebat, & ubi sciebat, qui erant in eum credituri*: dicit Augustinum reprobasse hanc responsonem, cum in libro de dono persever. cap. 9. ait Tyrios fuisse credituros, si eis prædicaret Christus, & tamen noluit eis prædicare.

27. Ex hoc erui potest argumentum efficax, ad de-

O o ij

monstrandum D. Augustinum reprobasse scientiam mediam, non solum quantum ad modum illum erroneum, quò ponebatur à Semipelagianis, sed etiam quoad substantiam ipsam, & sicut nunc ponitur ab ejus defensoribus. Nam D. Augustinus, ut testatur D. Thomas fidelissimus ejus Discipulus, reprobavit cap. 9. libri de bono perseverantiae, quod dixerat in libro de sex quaest. Paganorum, nimirum quòd *Christus tunc voluit hominibus apparere, quando, & ubi sciebat, qui in eum fuerant credituri.* Quibus verbis praescientiam hujus futuri conditionati, *Si Christus apud homines praedicet, credent*, à decreto independentem, admisisse videbatur; ut ipsi objiciebant Semipelagiani, sicut testatur Hilarius in Epistola ad Augustinum. Sed D. Augustinus cap. 9. libri de bono perseverantiae, non reprobavit praescientiam illam à decreto independentem, quantum ad abusum, & modum illum erroneum quò ponebatur à Semipelagianis: Ergo reprobavit illam quantum ad substantiam ipsam, & sicut nunc ponitur ab ejus defensoribus. Major est D. Thomae loco citato, Minor verò probatur. D. Augustinus cap. 9. libri de bono perseverantiae, solum reprobavit praescientiam illam à decreto independentem, eo modo quo illam tradiderat in libro de sex quaestionibus Paganorum: Sed in hoc libro eam non expresserat, cum eo abusu, & modo erroneo, quo ponebatur à Semipelagianis: ibi enim non dixerat, quòd fides praevisa, & praecognita à Deo, esset principium & motivum nostrae justificationis; & quòd ejus intuitu Deus daret primam gratiam, & vocationem; imò nec leviter illud ibidem insinuerat, sed ut ipse dicit in libro de praedestinatione Sanctorum cap. 9. solum ibi omiserat disputare, an illi qui praesciebantur credituri, à seipsis, vel Deo donante, habituri essent fidem: id est, ut ipsemet exponit, *An Deus tantum eos praescierit, vel etiam praedestinaverit credituros?* Ergo si cap. 9. libri de bono perseverantiae, reprobat talem praescientiam à decreto independentem, ut testatur Divus Thomas loco citato, eam reprobat quantum ad substantiam, & non solum quantum ad abusum, & modum erroneum, quo ponebatur à Semipelagianis.

28. Quarto probatur conclusio, ex eodem libro de bono perseverantiae, in quo S. Augustinus respondens D. Prospero, & suam mentem, & doctrinam exponens, circa quaestionem, de qua illum in sua Epistola interrogaverat, *An scilicet ea quae sunt à Deo praescita, sint etiam ab eo praedestinata: ita ut praescientia sit subnexa decreto, vel è contra decretum praescientia?* tradit duas regulas generales, ex quibus apertissime sequitur destructio scientiae mediae. Prima habetur cap. 17. ubi Augustinus loquens de bonis operibus, quae Semipelagiani fatebantur esse à gratia Dei adjuvante, aut cooperante; non tamen praeparante & praoperante, ut supra vidimus ex D. Prospero; sic loquitur, & discurrit. *An forte nec ipsa dicuntur praedestinata? Ergo nec dantur à Deo, aut ea se daturum esse nesciunt. Quòd si dantur, & ea se daturum esse praesciunt, profecto praedestinavit.* Ex quibus verbis Augustini, duo possunt erui efficacissima argumenta contra scientiam mediam.

29. Primum est: Quidquid Deus donat & causat, etiam praedefinit & praedestinat: Sed Deus donat & causat liberum consensum, quo homo v.

A g. consentit primae vocationi ad fidem: Ergo illum praedefinit & praedestinat, ac proinde non cognoscit ut futurum per scientiam mediam, antecedenter ad suam praedefinitionem & decretum. Minor est certa de fide, Major autem est D. Augustini loco citato, ubi loquens de bonis operibus à Deo praevisis, sic discurrit: *An forte nec ipsa dicuntur praedestinata: Ergo nec dantur à Deo.* Quibus verbis clarissime docet, omnia quae sunt à Deo data, & causata, esse etiam ab illo praedestinata, seu praedefinita: unde, ut supra vidimus, cap. 9. de praedestin. Sanctorum, pro eodem usurpat, & quasi terminos aequivalentes accipit, habere aliquid à Deo donante, & illud

B habere à Deo praedestinante. Secundum argumentum potest sic formari: Ex Augustino, *ea quae dantur à Deo, & quae se daturum esse praesciunt, profecto praedestinavit:* Ergo nulla datur praescientia, saltem respectu eorum quae sunt, & donantur à Deo; id est respectu bonorum, quae non sit fundata in decreto, & praedefinitione voluntatis divinae. Consequentia patet: nam si illa daretur in Deo, non esset bona haec illatio Augustini, *Si bona opera dantur à Deo, & se daturum esse praesciunt, profecto praedestinavit.* Unde statim subdit, *Haec dona Dei, si nulla est praedestinatio quam defendimus, non praesciuntur à Deo.* Id est, nisi in Deo sit decretum, quò bona opera quae ab ipso donantur, praeparer, & praedefiniat; illa non praesciuntur à Deo, cum nulla possit esse in illo praescientia bonorum operum, quae non sit innixa decreto, & fundata in praedefinitione voluntatis suae.

C Secunda regula generalis, quam tradit idem Augustinus cap. 18. ejusdem libri de bono perseverantiae est: Ubi in Scriptura, vel Sanctis Patribus invenitur nomen praescientiae, & agitur de vocatione electorum, nomine praescientiae debet intelligi praedestinatio: sic enim ibidem loquitur, *Deum praedestinasse, est hoc praescisse quòd fueras ipse facturus. Quid ergo nos prohibet, quando apud aliquos verbi Dei tractatores, legimus Dei praescientiam, & agitur de vocatione electorum, eandem praedestinationem intelligere.* Si autem daretur in Deo aliqua praescientia bonorum operum, independentem à decreto, eoque anterior, falsa esset illa regula Augustini, ut constat: unde ipsi Adversarii docent, multa esse à Deo praescita, quae non sunt praedefinita, & praescientiam in Deo latius patere quam praedefinitionem; & ad hoc probandum adducunt plura testimonia SS. Patrum, qui Augustinum praecesserunt, quae tamen ipsemet Augustinus exponit, & dicit illos nomine praescientiae, intelligere praedestinationem, sive praescientiam in decreto & praedefinitione fundatam; non verò praescientiam à decreto independentem, eoque anteriorem. Plura alia Augustini testimonia praetermitto, quae apud Salmanticenses, & Joannem à S. Thoma videri possunt.

§. II.

Præcluditur aditus evasivis Adversariorum.

D Vplici evasione conantur Recetiores eludere Augustini testimonia §. praecedenti exposita. In primis aliqui dicunt, quòd quando Augustinus requirit ad praescientiam futurorum, praedestinationem, seu decretum, loquitur de futuris absolutis, non autem de conditionatis. Secundo alij respondent, quòd quando ille rejicit praescientiam futurorum à decreto independentem,